

**NKI Árpád Fejedelem Általános Iskola és
Alapfokú Művészetoktatási Iskola
Nagyatád**

**Új típusú fogadóóra
kidolgozása**

Új típusú fogadóórák bevezetése a felső tagozaton

**„Ha mindenki azt mondja,
de én egyedül mit tehetek,
akkor természetesen egyik sem tesz semmit;
ha mindenki azt hiszi, tőle függ a siker,
akkor mind ereje szerint dolgozik.”**

(Széchenyi István)

Gondolatok a tanár-diák együttműködésről

Változó korunk nem kíméli a pedagógia világát sem. A társadalomban zajló változások azonnal hatással vannak az iskolákra, azon belül a tanár-diák kapcsolatra is.

A gyermekek mögött meggyengültek a családok:

- sok újszülött házasságon kívül jön világra
- az anyák munkába álltak
- a gyerekek egy része csonka családban nevelkedik
- nem megfelelő a feljuk irányuló gondoskodás
- nő a családon belüli erőszak

A szülők egy része a tanárra hárítja azt a felelősséget, amelyet neki kellene hordoznia. A családok különböző belső gondok megoldása helyett az iskolának „delegálják” a problémákat. A szeretet és a biztonság, mint alapvető szükségletek hiányát az iskolának, ezen belül a pedagógusnak kellene pótolnia, fokozott erővel és megújult eszközökkel, módszerekkel.

A tanár számára naponta jelentkező probléma a megfelelés saját elvárásainak és az egyeztetés a különféle elvárások között.

A hagyományos tanár-diák viszonyról alkotott képünk:

- a katedra két ellentétes oldalán állnak
- kapcsolatuk valamiféle szembenállás, ellentét
- a tanár tanít, utasít, követelményeket állít, nevel, fegyelmez
- a diák tanul, végrehajt, „szót fogad”, megfelel

E modell szerint a folyamat egyirányú. Az irányító szerep a tanáré. Feladata a tudás és az értékrend átadása.

A tanításban hagyományos-egyeduralkodó tanári szerepet meg kell törni, helyette együttműködést feltételező csoportmunkát, projekt módszert és tanulói önállóságot igénylő munkát kell megvalósítani.

Milyen a jó tanár?

Együttműködésre nem meggyőzéssel kell rábírunk tanulóinkat, hanem új tanulásszervezési módokat alkalmazva kell megnyernünk bizalmukat. Ezek jó irányba befolyásolják a tanár-diák kapcsolatokat is.

A hatékony együttműködés feltételei:

- kölcsönös bizalom
- tisztelet
- figyelem
- érdeklődés
- őszinteség
- nyíltság

A jó tanár ideálját minden kor megpróbálja megalkotni. Korunk ideáljának leginkább az a modell felel meg, amit

a HITELESSÉG /kongruencia/

a BELEÉRTÉKES KÉPESSÉGE /empátia/

a FELTÉTEL NÉLKÜLI ELFOGADÁS /tolerancia/ hármasság határozza meg, és ami Carl Rogers szerint a segítő kapcsolat három alappillére.

A tanár-diák viszony is egy segítő kapcsolat, kölcsönösségen alapul, kölcsönhatások sorozata. A pedagógus feladata a pozitív kapcsolat kialakítása.

A munkakapcsolat fő színtere tanárok és tanítványaik között az iskola, ezen belül a tanórán kap fő szerepet.

Számos más helyzet -önképzőkör, szakkör, ünnepélyek, műsorok előkészítése, kirándulások, programok, táborozások- gazdagítja a hivatalos és személyesebb együttléti lehetőségét.

A tanár-diák kapcsolat közvetlenebb, személyes jelleget ölthet és elmélyülhet. A személyes kapcsolat, az egyéni beszélgetés fontos módszere nevelői eszköztárunknak, az értékek közvetítésének, valamint a problémák kezelésének egyaránt.

Egyéni beszélgetéseink során elengedhetetlen, hogy képesek legyünk egyenlő partnerként, udvariasan, de egyértelmű magabiztossággal viselkedni. A négy szemközti beszélgetések buzdító, segítő jellegűek legyenek

A jó tanár hiteles ember, aki becsületes, őszinte, kellő önismerettel rendelkezik, nyitott.

Szigorú, következetes, művelt, nagy tudású, kiegyensúlyozott. A jó tanár az, aki tudásán és tapasztalatán kívül önmagát adja úgy, hogy a birtokában lévő tudást, tapasztalatot, új típusú módszereket, tanulásszervezési módokat átadja, alkalmazza.

Az osztályfőnök-diák kapcsolata

A tanár-diák kapcsolat eredményessége a hatékony együttműködésen alapul:

- kölsönös bizalom
- kölsönös tisztelet
- kölsönös gondolkodás
- kölsönös élmények
- kölsönös megállapodások
- kölsönös megbecsülés
- nyíltság
- őszinteség
- konfliktusok megbeszélése.

A kapcsolat tanár és diák között legtöbbször az osztályon belül, vagy kisebb csoportok között valósul meg.

Fontos a személyes kapcsolat kialakítása. Egyéni beszélgetések során a pedagógus mérlegelje, hogy milyen mélységben avatkozik tanítványa magánéletébe. A bizalmas információkat diszkréten kell kezelni.

Fontos, hogy a pedagógus tudja, hogy mikor kell a szülőkkel felvenni a kapcsolatot. Tudnia kell, hogy problémás esetekben milyen konkrét lépésekkel tud segíteni

A diákokat általában megértő tanárok veszik körül, kiknek célja harmonikus kapcsolat kialakítása, megtartása.

Az osztályfőnök és az osztálya közötti kapcsolata általában érzelmileg telítettebb, mint egy általános tanár-diák kapcsolat. Az osztályfőnök feladata, hogy ebben a feltételezeten harmonikus légkörben segítsen megtalálni minden tanulónak a helyét, szerepét az osztályban. A diákok fedezzék fel az összetartozás örömét. Segítsék egymást, figyeljenek egymásra, törődjenek egymással.

Az osztályfőnök feladata, hogy bármilyen eredetű konfliktus esetén segítsen tapintatosan és hatékonyan. A felmerülő problémákra figyeljen fel. Szükség esetén a tanuló érdekében kezdeményezze a kapcsolat felvételét a szülőkkel, vagy a megfelelő szakemberrel.

Az osztályfőnök irányításával találják meg a szükséges megoldásokat.

Milyen problémája lehet a diáknak?

- családi problémák / válás/, szociális helyzet, szociokulturális háttér, eltérő nyelvi kód, különböző tanulási feltételek.../
- gyermeknevelési problémák „elszenvedője” /nem kap kellő figyelmet a családjától, nem egységes szemléletű a család hozzáállása a neveléshez, túlzott szigor vagy engedékenységek jellemzi a szülőket.../
- tanulási problémák /részképtelenségek, tanulási nehézségek, iskolai kudarcok.../
- viselkedési problémák /agresszió, önbizalomhiány, önismereti, önértékelési problémák.../
- stressz /vizsgadruk, bukás, pótvizsga, felelés.../
- tehetséges gyermek, tehetséggondozás problémája /a kiemelkedő képességgel rendelkező diákok néha beilleszkedési zavarral küzdenek, nem megfelelő bánásmódban részesülnek a családban, és gyakran az iskolában sem.../

Az ezekből a problémákból adódó iskolai kudarcok kihathatnak egész életükre. Segít a probléma gyors felismerése, együttes kezelése. Fontos a diák – szülő – tanár hármas összefogása. A problémákkal küzdő diákok több figyelmet és törődést igényelnek tőlünk, de bizonyos esetekben a mi segítsünk nem elég. Előfordulhat, hogy a család és a pedagógusok mellett speciális feladatokat ellátó szakemberekre is szükség lehet. Őket helyzettől függően, problémás esetekben lehetőleg azonnal hívjuk. Az időben érkező segítség akár a gyermek egész életükre pozitív hatással lehet.

A későbbiekben kitérünk rá, hogyan képzeljük el az ő szerepüket folyamatosan megújuló szemléletmódú pedagógusaink között az új típusú fogadóóráinkon.

Gondolatok a szülő-pedagógus együttműködésről

Az iskolai rendszer három szereplős; a tanár-diák-szülő kapcsolatra kell, hogy épüljön. Ennek egyik pillére a szülő-pedagógus együttműködés. E két fél összefogása szükséges a gyermekek hatékony nevelése céljából.

A cél olyan hatékony kommunikáció kiépítése, amely egyenlő esélyt teremt minden diák és szülő számára.

A korábbi gyakorlatokban akadozott a szülővel, illetve a szülők egy részével való kapcsolattartás. Fontosnak tartjuk az eddigi gyakorlatok átgondolását, a rendszer jól működő részeinek megtartását, illetve azok kiegészítését. Szükségesnek tartjuk új, szakmai szempontok és a kor igényei által életre hívott gondolatok szem előtt tartását. Érdeemes átgondolni, melyik fél mit tehet a saját részéről, hogy meginduljon egy pozitív változás.

A szülő-pedagógus együttműködés eddig alkalmazott módozatai, felmerülő problémák

Felső tagozatra fokozatosan megszűnik a két fél közti napi, személyes kapcsolat. Pedig ebben az időszakban is fontos lenne a szoros együttműködés, a 10-14 éves korosztályra jellemző problémák kezelését nem hanyagolhatjuk el.

Milyen lehetséges módozatok állnak rendelkezésünkre e cél megvalósítása érdekében?

A napi kapcsolattartás egyik eszköze az *üzenőfüzet*, melynek segítségével pontos, lényegre törő üzeneteket küldhetünk a szülőknek, és fogadhatunk is információkat tőlük. Fontos a szülői visszajelzés kérése és ennek ellenőrzése is a részünkről, hogy meggyőződhessünk arról, hogy üzenetünk célba ért. A kapcsolattartás ezen eszközének alkalmazásánál hiányzik a személyes kapcsolat, ezért különösen ügyelnünk kell arra, hogy mondanivalónkat korrekten, tisztelettudóan, udvariasan közöljük, és mindig kérjünk visszaigazolást.

Felső tagozaton kevésbé jellemző a szülők és pedagógusok közötti *telefonos vagy egyéb informatikai jellegű kapcsolattartás*. Természetesen a szülő telefonon történő megkeresését fogadnunk kell; ha szükséges, személyes, soron kívüli találkozást is megbeszélhetünk. Ilyen jellegű megkeresést mi is alkalmazunk, különösen sürgős vagy bizalmas ügyek intézésénél. Igény szerint használhatjuk a számítógépes levelezés módszerét is. Ez valószínűleg egyre nagyobb teret fog kapni, ahogy a mindkét fél rendelkezésére álló informatikai eszközök megléte, használatuk gyakoribbá válása ezt az igényt életre hívja. Jelenleg még nem beszélhetünk ennek a módozatnak az általános alkalmazásáról.

A tanév során eddig is számos alkalmat kínáltunk arra, hogy a szülők betekintést nyerhessenek iskolánk életébe, gyerekeik és az őket tanító pedagógusok munkájába. Eddig is tartottunk *nyílt tanítási napokat, szülői értekezleteket, hagyományos fogadóórákat, soron kívüli fogadóórákat*, amelyek közvetlen lehetőséget adtak a szülőknek, hogy betekintsenek gyermekeik tanulmányi munkájába, osztályközösségben elfoglalt helyére, közösségi tevékenységeikbe.

Sok esetben azonban ezek az alkalmak nem töltik be szerepüket. A szülői értekezletek döntő részében aktuális információkat szolgáltatunk, kevés időt töltünk a gyerekekkel kapcsolatos problémák megbeszélésére, ezek is döntően – a szülői értekezőlet jellegéből fakadóan – általános jellegűek.

A hagyományos fogadóórákon a szülők osztályteremből osztályterembe vándorolva próbálják kivárni sorukat, a rendszer nehéz átláthatósága miatt gyakran le is mondanak arról a szándékukról, hogy a gyermekeiket tanító pedagógusok mindegyikével találkozzanak. A helyszínek széttagoltsága mindenképpen nehezíti a szülők helyzetét.

Eddig minden felső tagozatos évfolyam számára egy időben tartottuk a fogadóórákat. A sorban állás miatt a szülők idejét túlzottan igénybe vettük, siettetve érezhették magukat, és előfordult, hogy a gyermek tanulmányi helyzetén és magatartásán kívül egyéb fontos dolgokról, mint pl. a hármass együttműködés lehetőségéről és az abból fakadó lehetséges pozitív változásokról nem esett szó. Fogadóóráink sok esetben formálissá váltak, a lényegi, tartalmi vonások nem mindig kerültek előtérbe.

Eddig is hívtuk a szülőket *egyéb iskolai programokra*, amelyek során szintén beleláthattak iskolánk életébe, gyerekeik tevékenységeibe. Nem mindig gondoltunk azonban arra, hogy ezek az alkalmak mennyi lehetőséget biztosítanak a szülő-tanár, illetve a szülő-gyermek-tanár kapcsolat elmélyítésére.

A pedagógusok által eddig alkalmazott módszer az alsó-felső tagozat átmenetének megkönnyítéséről („alsósok átadása”)

Az alsó-felső tagozat közti különbségekből adódó nehézségek áthidalására sok szempontot kell figyelembe vennünk. Jelenlegi témánkat tekintve most azt gondoljuk át, hogy történik a gyakorlatban az általunk „alsósok átadásának” nevezett esemény.

Minden év szeptemberében összeülnek a volt negyedik, illetve az akkori ötödik évfolyamon tanító nevelők. A megbeszélés keretében az alsós tanító néni névsor szerint röviden beszámolnak az adott tanuló iskolai teljesítményéről, magatartásáról, szorgalmáról. Szükség szerint szót ejtenek a gyermek családi háttéréről, a szülő iskolához való viszonyáról. A felsős kollégák próbálják megjegyezni, leírni a hallottakat.

Nem tudjuk azonban, hogy a további munkájuk során ezeket az információkat mennyire sikerül hasznosítaniuk. Kérdésként merül fel, hogy mennyiben sikeres az átadásnak ez a módja. Vajon valóban épít-e a felső tagozat az alsósok munkájára, ha csak a fent leírt szempontokról beszélünk?

A későbbiekben javaslatot teszünk a módszer hatékonyságának növelése érdekében a lehetséges változtatások mikéntjéről.

Módszertani váltás

A portfólió szerepe a tanulók jobb megismerésében, az információk pontosabb, árnyaltabb közvetítésében

Iskolánkban nem ismeretlen a portfólió fogalma. Néhány nevelő a fejlesztő értékelés egyik módozataként már használja. Különösen alsó tagozaton nem okoz különösebb nehézséget, hogy az adott osztályban tanító két-három pedagógus összehangolja munkáját, és a gyermek felméréseit, órai és tanórán kívüli feladatlapjait, fogalmazásait, rajzait, gyűjtőmunkáit, értékelőlapjait, vagy bármilyen, a pedagógus vagy a gyermek részéről fontosnak tartott, iskolai vagy személyes jellegű alkotásait egy mappába gyűjtse.

Amikor a tanítók és felső tagozaton dolgozó kollégáik az új ötödikesekről beszélnek, a portfólió segítségével megvalósulhat az információátadás eddiginél pontosabb, sokrétűbb, árnyaltabb módja. A tanító néni kezében lévő négy tanév alatt összegyűlt anyag valóságos kincs volt eddig az ő kezében, ezután pedig óriási segítője lehet a felsős osztályfőnöknek, tanároknak. Gondoljuk át, mennyivel könnyebb dolga van ezzel a tanítóknak, akik adják, és a tanároknak, akik kapják ezt a sokrétű anyagot; mennyivel többet elárulnak ezek a munkák egy

gyerekről, mint amikor csak szóban, objektív és szubjektív elemeket egyaránt felvonultatva, csak a saját szemszögünkből láttatva adunk át ismereteket, érzelmeket valakiről.

A portfólió természetesen nem helyettesíti, hanem kiegészíti a kollégák gyermekekről való beszélgetését.

A módszer felső tagozaton történő bevezetése is megkezdődött, melynek első lépése, hogy kollégáink külön gyűjtik a gyerekek munkáit. Ezt továbbfejlesztve szeretnénk elérni, hogy az osztályfőnökök irányításával minden felső tagozaton tanító nevelő gyerekenként összesen egy mappát vezessen. Ennek célját és szerepét több oldalról hasznosnak látjuk, és szeretnénk kiterjeszteni arra is, hogy fogadóóráinkon hatékony eszközként használhassuk a szülőkkel való kapcsolattartás színvonalasabbá tételének érdekében

Új típusú pedagógus

Hogyan tehetjük a hagyományos fogadóórákat a hatékonyabb együttműködés színterévé?

Melyek azok a személyiségjegyek, amelyek a hatékony szülő-tanár kommunikáció szükséges velejárói a pedagógus részéről?

Az első lépés, amit tehetünk, hogy mi, pedagógusok felmérjük szerepünket az iskolai rendszerben. Átgondoljuk saját személyiségvonásainkat, megfogalmazzuk elvárásainkat-elsősorban magunkkal szemben. A változás a mi gondolatainkban kell, hogy megkezdődjön.

-Nyitottság, rugalmasság

A nyitottság több irányba mutat. Nyitottak vagyunk kapcsolatteremtési lehetőségre diákjainkkal és szüleikkel. Nyitottak vagyunk új, akár váratlan helyzetekre, azok megoldására.

-Tisztelet, bizalom

Amennyiben mi, pedagógusok tisztelettel és bizalommal közeledünk a szülők felé, jó eséllyel várhatjuk, hogy pozitív fogadtatásban lesz részünk.

-Tolerancia

A tolerancia a jó viszony kialakításának egyik alapfeltétele. Szükséges, hogy minden szülőhöz megtaláljuk a kommunikációs utat.

-Elfogadó magatartás

Hivatásunk velejárója, amely nélkül nem lehetünk sikeresek. A mai kor pedagógusának a mai kor megváltozott, multikulturális világában alapvető személyiségjegye kell, hogy legyen, mely a diákok és a szülők irányába egyaránt meg kell, hogy mutakozzon.

-Magabiztosság

A magabiztosság a szakmaiságra és a tanár fellépésére egyaránt vonatkozik. Ez a magatartás természetesen csak több pozitív vonással együtt kívánatos.

-Tárgyilagosság, hitelesség

Minden helyzetben indulatoktól mentesen, korrekten, minden szempontot figyelembe véve kell állást foglalnunk.

-Szívélinesség, segítőkészség, jóindulat

Kritikus, problémás esetekben is biztosítanunk kell a szülőkkel szemben együttműködési készségünket.

-Tapintat

A problémás helyzeteket mindig egyéni módon, úgy kezeljük, hogy azzal senki személyiségi jogait ne sértsük. Csak az érintett személyek lehetnek bevonva egy-egy konkrét kérdés megoldásába. Az általánosításoknak kevesebb teret adunk, mint eddig.

-Megfelelő hangnem, a kommunikálás stílusa

Meggyőződésünk, hogy a hangnem és a stílus megválasztása döntő fontosságú a hatékony együttműködés szempontjából. A metakommunikációs eszközök tárháza is nagyban segíthet bennünket abban, hogy milyen benyomás alakul ki rólunk a szülőknél. A mondanivalónk tartalma mellett ennek is óriási szerepe van a sikeres kapcsolattartás szempontjából.

Új típusú fogadóóra

Hogyan töltsük meg tartalommal fogadóóráinkat?

Lényeges, hogy a pedagógushoz mindig bizalommal fordulhasson a szülő, köztük partneri viszony jöhessen létre. Ennek a kapcsolatnak a kialakításához kölcsönös tiszteletre van szükség. Az első lépéseket feltétel nélkül nekünk kell megtennünk. Őszinte, bizalmas, jó hangulatú beszélgetésekre kell törekednünk.

Tudjuk, hogy szülő-tanár kapcsolat gyakran konfliktusokkal terhelt. Ez adódhat abból, hogy a felek különbözőképpen ítélik meg az iskola feladatát. A szülők gyakran panaszkodnak, hogy a pedagógusok „túl nagy” hangsúlyt helyeznek a gyereknevelésre, ami nem az ő feladatuk. Mi viszont azt gondoljuk, hogy egyre több család esetében egyre nagyobb szükség van arra, hogy legalább indirekt módon beavatkozzunk az életükbe. Azt tapasztaljuk, hogy a neveléssel sok családban kevésbé törődnek, mint kellene.

Kiindulási pontként arra építhetünk, hogy a legtöbb szülő maga is igényli, hogy gyermekéről szó essen. Legtöbbször pozitív képet állítanak fel róla, de sokan rossz tulajdonságokat, szokásokat emelnek ki vele kapcsolatban. A mi szerepünk abban is rejlik, hogy ezeket meghallgatva próbáljuk kiegészíteni a szülő elmondása és eddigi tudásunk alapján a gyermekről kialakult képet. Ehhez mélyreható, őszinte beszélgetésekre van szükség.

Gyakori, hogy a szülő tanácstalan, bizonytalan gyermeke nevelése tekintetében, és tőlünk vár segítséget. Ilyenkor természetesen támpontokat adunk, és közösen gondolkodva próbálunk megoldási javaslatokat tenni. A közös beszélgetések során mindkét fél látóköre bővül. Ha a gyermek jelen van, ő is tapasztalja, hogy közös erőfeszítéseket teszünk az ő érdekében, és ha sikerül konstruktív, jó hangulatú párbeszédet kialakítanunk, ez nemcsak a két felnőtt partnert, hanem a gyermeket is meglelégedéssel töltheti el. Ezután várható, hogy a tanulók nagyobb biztosságot éreznek tanulói mivoltukban, jobban be tudják határolni szerepüket.

Probléma esetén gyakori jelenség egymás hibáztatása, a felelősség áthárítása, az egymásra mutogatás. Amikor a szülőt kritika éri, legtöbbször szinte ösztönösen védi gyermekét. Ez úgy mutatkozik meg, hogy valójában önmagát, a saját nevelési módszereit, az általa biztosított háttérrel, körülményeket bátyázza körül.

Elengedhetetlen, hogy mind a szülők, mind a pedagógusok, mind a gyerekek kérdései előtérbe kerüljenek, mindenki érvei érvényesüljenek, mindenki bátran elmondhassa véleményét.

Törekednünk kell arra, hogy beszélgetésünk tárgya ne csak a gyermek iskolai előmenetele legyen. Jobban megérhetjük a különböző helyzeteket vagy gondokat, ha tájékozódunk a gyermek **előéletéről**, családi, szociokulturális háttéréről.

Konkrét élethelyzeteket, nevelési problémákat is megvitathatunk. Választ kell kapnunk azokra a kérdésekre, hogy hol van a gyermek családban betöltött szerepe, hogy épül fel az adott család, milyenek az egymáshoz fordulás szokásai, milyenek a problémák, konfliktusok megoldási módjai. Szükség van a pedagógiai és pszichológiai felkészültségünkre, gyermekismertünkre, emberismeretünkre, hogy segítséget nyújthassunk a szülőknek és gyerekeiknek. Közös, tanulóközpontú, pedagógiai jellegű gondolkodásra van szükség.

Nyitottá tesszük ezen alkalmakat a *gyerekek* számára is, hiszen egy-egy példán már megtapasztaltuk, hogy bizonyos helyzetekben szerencsés, ha a szülő-gyermek-tanár hármas pillért szó szerint értelmezzük, azaz közösen beszélgetünk problémákról, nevelési helyzetekről, vagy egyszerűen csak egymás jobb megismerésének érdekében.

Az is elképzelhető, hogy több szülő és/vagy gyerek szeretne egy időben egy pedagógussal beszélni. Olyan helyzet is adódhat, hogy egy probléma megbeszéléséhez több tanár jelenlétere is szükség van.

Előfordulhat, hogy olyan jellegű nevelési, magatartási, viselkedési problémával kerülünk szembe, amely szükségessé teszi külső szakember bevonását. Vannak esetek, amelyek azonnali beavatkozást igényelnek. Ilyenkor helyzettől függően kell eldöntenünk, hogy kiket (gyermek, szülő, igazgató, érintett nevelők, külső szakember) vonunk be a probléma megoldásába. Ilyenkor rendkívüli esetmegbeszélést tartunk.

Újfajta kapcsolatépítésnek, kiterjesztett szemléletmódnak adhat teret, ha fogadóóráinkra külső szakembereket is meghívunk, mint például

- gyermek és ifjúságvédelmi felelőst,
- iskolapszichológust,
- pszichológust,
- pszichopedagógust,
- fejlesztő pedagógust,
- logopédust,
- szociálpedagógust.

Amennyiben az iskolában folyó oktató-nevelő munkában valamelyikükkel egyébként is kapcsolatban áll az érintett tanuló, célszerű, ha évente legalább kétszer, a fogadóóra keretében a szülők bevonásával tudunk konzultálni.

Egyedi esetek is előfordulhatnak, amelyek megoldását előkészítve részünkről előre a szülő és a külső szakember felé jelezzük, a fogadóóra keretében pedig megpróbáljuk azt közösen megoldani. Ez gyakorlatilag az estmegbeszélésnek az a kibővített formája, amelyben optimális esetben a minden érintett fél jelen van.

Rendkívül hasznos eszköznek tartjuk a már említett portfólió fogadóórákon való felhasználását. Amennyiben az osztályfőnök birtokában van a felső tagozaton tanító kollégák által összegyűjtött anyag, ez kiindulási pontként szolgálhat a szülő-pedagógus, illetve a szülő-gyermek-pedagógus párbeszéd kialakításához. A hatékony együttműködés fő eleme egymás jobb megismerése. Ehhez a portfólió kiváló alapot és segítséget nyújt mindhárom félnek. Felszínre kerülhet a gyermek sokszínűsége, teljesítményének elemei, annak íve, fejlődése. Nyomon követhetők a pedagógus és a gyermek elvárásai (értékelés, önértékelés). Ezekhez hozzácsatolva a szülő véleményét -akár szóban, de lehet írásban is- árnyalt, kerek kép rajzolódhat ki a gyermekről, az iskola pedagógiai szemléletéről, a pedagógusok elvárásairól, igényeiről. Ennek a módszernek a bevezetésében komoly lehetőségeket látunk arra nézve, hogy fogadóóráinkat tartalmukban megújítsuk, eredményességüket növeljük.

Bármely felmerülő témában a gyermek egész személyiségének megértését kell céloznunk, figyelembe véve életkori sajátosságait vagy a közösségben betöltött szociális szerepüket.

Önértékelésük jó irányba változik, adott esetben szívesebben működnek együtt nevelőikkel, társaikkal. Az őszinte, fejlesztő beszélgetések után tanuláshoz való hozzáállásuk is változhat, jobb tantárgyi teljesítményeket hozhatnak.

Nem szabad olyan szituációt teremtenünk, amelyben bármelyik fél sérül. Természetesen a problémafeltárások kapcsán lehetnek kritikus pontok, nehéz pillanatok, de ha egy-egy mérföldkőhöz elérkezünk, mindig érdemes kiemelni az elért eredményt, pozitív megerősítéssel kell segítenünk egymást.

Irányítóként, mégis partnerként kell viselkednünk, építve kommunikációs készségeinkre, konfliktuskezelési technikáinkra. Pedagógiai szemléletmódunkat kivetítve kell folytatnunk a párbeszédet. Így remélhetőleg kialakul, érezhetővé válik a közös törekvés.

Formai változások

Javaslatok a fogadóórák helyszínének és szerkezetének megváltoztatására

Terveink szerint a hivatalos, nem soron kívüli fogadóórák számán nem változtatunk. Ez évi két alkalmat jelent minden gyermek szüleinek, amely mellett természetesen továbbra is állunk az érdeklődő, főleg valamilyen akut problémával jelentkező szülők számára.

Hogy a fogadóórák hatékonyságában és gördülékenyebb lebonyolításában eredményt érjünk el, adott időpontra -szemben az eddigi, egész felső tagozat számára hirdetett időponttal- egyszerre csak az egy évfolyamon érdekelt szülőket várjuk. Ez a pedagógusok többségére többletmunkát ró, hiszen szemben az eddig meghatározott évi két alkalommal ezután akár évi négyszer két estét is az iskolában kell tölteniük fogadóóra keretében. Az együttnevelés sikerének érdekében azonban kollégáink ezt szívesen vállalják. Ezen változtatás eredményeképpen a szülők rövidebb idő alatt eljuthatnak a pedagógusokhoz.

Részben ugyanezt a célt szolgálná, ha az eddigi gyakorlattal szemben nem szétszórta, egymástól távol eső helyszíneket jelölnénk ki, hanem egy nagy térben alakítanánk ki átlátható, barátságos, célszerűen berendezett környezetet. Elképzeléseink szerint annyi asztalt helyezünk el, ahány pedagógus dolgozik az adott évfolyamon. Minden asztal körül több szék várja majd a szülőket és adott esetben a diákokat is.

Azon szülők számára, akik éppen nem kollégáinkkal beszélgetnek, szintén székeket biztosítunk, hogy kényelmesen, egymással beszélgetve várakozhassanak. Nagyon kevés

költséget vonz, ha apró figyelmességként pl. teával kínáljuk a szülőket. Ezt a gesztust bizonyára mindenki szívesen fogadja.

Többféle igény együttes kielégítésére szolgál tehát a megváltoztatott helyszín.

Különösen az „új” szülők számára lehet megnyugtató, ha egy jól látható helyen egy köszöntő levéllel fogadjuk őket, melyben egyebek mellett felsoroljuk az adott osztályokban tanító pedagógusok nevét; jelezzük, hogy melyikük mely asztalnál várja őket. A levél egyéb információkat is tartalmazhat. A cél a gördülékeny lebonyolítás és a korrekt, szívélyes tájékoztatás.

Mindezen szerkezeti változtatások hozzásegíthetnek ahhoz, hogy a szülőknek azt a rétegét is bevonjuk a munkába, akik nem érdeklőnek, nem jelennek meg az iskolában. Megkeresésünk során utalhatunk a megváltozott helyszínre, körülményekre, de számíthatunk arra is, hogy más szülőktől kedvező fogadtatást kapunk, és ők „jó hírünket” terjesztve segítenek abban, hogy többen tiszteljék meg fogadóóráinkat. El kell érnünk, hogy minden szülő évente legalább kétszer személyesen találkozzon velünk, és ne valamilyen közvetítőn keresztül alkosson rólunk pontatlan, eltorzult képet. Nem engedhetjük meg, hogy a szülő a gyerek esetleges elfogultságait kontroll nélkül tegye magáévá. De mi sem formálhatunk határozott véleményt a gyermek családjáról, otthoni környezetéről, ha csak minimális információink vannak róla.

A gyakoribb beszélgetések eredményeként megelőzhetőek volnának bizonyos nevelési problémák.

Mitől új? Miben más?

Tartalmi változások:

- **bizalmas, őszinte beszélgetések;**
- **partneri viszony kialakítása;**
- **mélyreható, egymás jobb megismerését célzó párbeszéd;**
- **a felek kölcsönös meghallgatása, közös törekvés, jobbító szándék a problémamegoldásra irányulva;**
- **családi háttér, szociokulturális környezet alapos feltérképezése;**
- **holisztikus szemlélet, a gyermek személyiségének egészét megismerő törekvés;**
- **tanulóközpontú, pedagógiai és pszichológiai jegyeket tartalmazó gondolkodásmód kivetítése a pedagógus részéről;**
- **hangsúlyosan kiemeljük a gyermekek bevonásának lehetőségét;**
- **szülői tanácsstalanság, bizonytalanság elosztatása;**
- **reális kép kialakításának elősegítése a szülő részéről az iskolával és gyermeke iskolai tevékenységeivel szemben;**
- **külső szakemberek bevonása, minden érintett félre kiterjesztett esetszabványok;**
- **a fejlődési portfólió, mint egymás jobb megismerésének eszköze;**
- **gyermek és szülő önértékelésének fejlesztése;**
- **személyre szabott segítségadás konkrét élethelyzetekben, nevelési problémák terén**

Szerkezeti változások:

- **egy időpontban az egy évfolyamhoz tartozó személyek vannak jelen;**
- **a helyszín egy nagy, jól átlátható, célszerűen berendezett tér;**
- **a kényelmet és a célszerűséget asztalok köré tett székekkel biztosítjuk;**
- **ezáltal lehetővé tesszük, hogy egy csoportban több pedagógus, több szülő vagy akár több diák is beszélgethessen;**
- **a várakozók számára is biztosítunk egy kényelmes sarkot;**
- **figyelmességként teával kínáljuk az érdeklődőket;**
- **köszöntő, tájékoztató levéllel segítjük az eligazodást**

Rendhagyó fogadóórák; avagy miként válhatnak iskolai és iskolán kívüli rendezvényeink a hatékony kommunikáció színtereivé?

Innovációnk témája a szülő-gyermek-pedagógus együttműködésnek csak egy színteréről, konkrétan az iskolai fogadóórákról szól. Ennek célja az eddigieknél hatékonyabb együttműködés. A témát tágabban értelmezve azonban utalnunk kell arra is, hogy milyen egyéb lehetőségeink vannak még e törekvések kapcsán.

Amennyiben a fent leírt változásokat sikerül megvalósítanunk, várhatóan szorosabb, jobban működő kapcsolatokat tudunk kiépíteni egymás között. Ezeket a kapcsolatokat fenn is kell tartanunk, ápolnunk kell, és ehhez nem elég, ha évente kétszer (egyedi estekben természetesen többször is) találkozunk.

Látnunk kell, hogy hagyományos, jól működő programjaink nagy része (farsang, klubdelután, tanulmányi és egyéb kirándulások, összejövetelek, zenés rendezvények felnőtteknek stb.) kiváló alkalmat kínál számunkra a hatékony, többoldalú, személyes kommunikáció fenntartásához.

Kihasználjuk-e megfelelőképpen ezeket az alkalmakat arra, hogy új környezetben, változatos szituációkban figyeljünk egymásra?

Kötetlenebb viszonyok között több oldalról ismerhetjük meg egymás személyiségét, tulajdonságait, viselkedési szokásait. Spontán szituációk hozzásegíthetnek bennünket, hogy „feltérképezhessük” egymást, megfigyelhessük a gyerekek és szülők egymáshoz való viszonyát, a közösségben elfoglalt helyünket.

Ezek a nem verbális információk gyakran árulkodóbbak, mint egy-egy beszélgetés. Természetesen rengeteg alkalom kínálkozik arra is, hogy „csak” egy jót beszélgessünk egymással.

A jövőben igyekeznünk kell, hogy ezeket a „tálcán kínáló” alkalmakat jobban kihasználjuk.

Hogyan lehet meggyőződni a módszer hatékonyságáról? Mit remélünk?

Összehasonlító elemzéssel, vagyis tanári és szülői kérdőívek alapján tájékozódhatunk a jelenlegi szokásaink ill. a bevezetésre kerülő változások fogadtatásáról, eredményességéről.

Ez feltétlenül szükséges ahhoz, hogy jól lemérhessük, érdemes-e folytatnunk törekvéseinket, fenntartanunk kitűzött céljainkat. Kontroll alá kell vonnunk a munkánkat, nem hagyatkozhatunk csupán személyes meglátásainkra, érzéseinkre.

Az objektív mérések alapján tudunk majd fejlődni, korrigálni, jobbítani.

Az új utat kijelöltük. Nagyrészt rajtunk áll, hogy tudunk rajta haladni. Közösen kell áthidalnunk az esetleges problémákat, közösen kell változtatnunk, ha kell, együtt kell csiszolnunk a részleteken. Mindannyian reméljük, hogy jobbító szándékaink előreviszik iskolánk pedagógiai elképzeléseit, és sikeresen helytállunk korunk változó világában, szem előtt tartva a tanulóközpontú szemléletmódot és az együttnevelés gondolatát.

„ Az iskola dolga,

hogy megtaníttassa velünk, hogyan kell tanulni,

hogy felkeltse a tudás iránti vágyunkat,

hogy megtanítsen bennünket a jól végzett munka örömére és az alkotás izgalmára,

hogy megtanítsen szeretni, amit csinálunk

és hogy segítsen megtalálni azt, amit szeretünk csinálni.”

Szent-Györgyi Albert

**Készítette: Fodorné Nyilas Zsuzsanna
Várfi Dóra**

Nagyatád, 2010. június 28.